

Republiek Suriname

Nationaal Drugs Master Plan

2006 – 2010

Nota inzake het nationaal beleid van Suriname met betrekking
tot alle facetten van de drugsproblematiek

Paramaribo
December 2005

Nationale Anti-Drugs Raad (NAR)

Inhoudsopgave	Blz
Lijst van afkortingen	iv
Beleidsverklaring van de Regering van Suriname	v
Inleiding	1
1 De actuele drugsproblematiek	3
1.1 Drugsdelicten	3
1.2 De omvang van het drugsgebruik in Suriname	4
1.3 De aard van het drugsgebruik in Suriname	5
2 De responsanalyse	10
2.1 Nationaal drugsbeleid	10
2.2 Wetgeving	10
2.3 Drugsbestrijding en rechtshandhaving	12
2.4 Coördinatie van drugspreventie	13
2.5 De rol van de Overheid bij de verslavingszorg	14
2.6 Verslavingszorg vanuit Niet-Gouvernementele Organisaties	15
2.7 De rol van de primaire gezondheidszorg	16
2.8 De uitdagingen	16
3. Het nationaal drugsbeleid	18
3.1 Doelstelling van het nationaal drugsbeleid	18
3.2 Beleidsinstrumenten	18
3.3 Interventiegebieden	18
Interventie gebied 1: Nationale coördinatie en monitoring van de implementatie van het Nationaal Drugs Master Plan	19
Interventie gebied 2: Het ontwikkelen en implementeren van relevante wetgeving op het gebied van drugsbestrijding en drugsgerelateerde criminaliteit	20
Interventie gebied 3: Bestrijding van de aan- en doorvoer van drugs en rechtshandhaving	21
Interventie gebied 4: Vermindering van de vraag naar drugs en versterken van de verslavingszorg	22
• <i>Primaire preventie (Groene zone)</i>	
• <i>Secundaire preventie (Gele zone)</i>	
• <i>Tertiaire preventie (Rode zone)</i>	
Interventie gebied 5: Speciale voorzieningen voor verslaafde daklozen en commerciële sekswerkers	26

	Interventiegebied 6: Het verband tussen drugsgebruik en HIV/AIDS	26
	Interventie gebied 7: Regionale, continentale en internationale samenwerking bij de drugsbestrijding	27
4.	Uitvoering van het Nationaal Drugs Master Plan	29
4.1	Beleidsuitgangspunten	29
4.2	Breed draagvlak bij de uitvoering	30
4.3	Uitvoeringsstrategie	30
4.4	Actieplan voor de uitvoering	30
4.5	Benodigd budget	31

Bijlage: NDMP in tabelvorm

Lijst van afkortingen

AIDS	Acquired Immunodeficiency Syndrome
BAD	Bureau Alcohol en Drugs
BDT	Stichting Bureau voor Dak- en Thuislozen
BLS	Basic Life Skills
BOT	Bijzonder Opsporing Team
CARICOM	Caribbean Community
CSO	Civil Society Organisations
CICAD	Inter-American Drug Control Commission (Organisation of American States)
COVAB	Centrale Opleiding Verpleegkundige en Aanverwante Beroepen
CTATF	Caribbean Financial Action Task Force
DDR	Drug Demand Reduction Office
DEA	Drug Enforcement Agency
DSR	Drug Supply Reduction
EU	Europese Unie
FOT	Financieel Onderzoeks Team
HIV	Human Immunodeficiency Virus
HONLEA	Heads of National Drug Law Enforcement Agencies
INTERPOL	Internationale Recherche Organisatie
KPS	Korps Politie Suriname
MDMA	3-4 methylenedioxymethamfetamine
MZ	Medische Zending
NAKS	Na Arbeid Komt Sport
NAP	Nationaal Aids Programma
NAR	Nationale Anti-Drugs Raad
NARCO	Narcotica Brigade
NCCS	Nationaal Coördinatie Centrum Suriname
NDMP	Nationaal Drugs Master Plan
NGO	Niet Gouvernementele Organisatie
NIU	Narcotics Intelligence Unit
NVB	Nationale Vrouwen Beweging
OAS	Organisatie van Amerikaanse Staten
PCS	Psychiatrisch Centrum Suriname
PLOS	Ministerie van Planning en Ontwikkelingssamenwerking
PSB	Programme Supervisory Board
RGD	Stichting Regionale Gezondheidsdienst
RSA	Rapid Situation Assessment Study
STIBULA	Stichting Buurtorganisatie Latour
SURENDU	Suriname Epidemiological Network on Drug Use
SZF	Stichting Staatsziekenfonds
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime
VSA	Verenigde Staten van Amerika
WIN	Welzijns Instelling Nickerie
XTC	Ecstasy

Beleidsverklaring van de Regering van Suriname

In het licht van verkregen data over de toename van het gebruik van illegale drugs, de drugshandel en de drugsriminaliteit in Suriname zal het fenomeen drugsgebruik gezien moeten worden als een serieuze dreiging voor het welzijn van onze natie en een belemmering voor de sociaal-economische ontwikkeling van ons land. Daarom wenst de Regering van Suriname de volgende beleidsverklaring betreffende het nationaal drugsbeleid af te leggen.

1. Het gebruik van illegale drugs en misbruik van legale drugs, waaronder alcohol, in Suriname is onacceptabel voor de Regering. Het is daarom van wezenlijk belang dat de gemeenschap bewust gemaakt wordt over de gezondheidsrisico's en de sociale gevaren die gepaard gaan met drugsgebruik. Het is belangrijk dat risicogroepen de juiste en op hen afgestemde informatie ontvangen over de schadelijke effecten van drugs. Drugsgebruik vormt een gevaar voor met name jongeren. Jongeren die slachtoffers geworden zijn van drugs zijn niet in staat hun plaats in te nemen als productieve leden van de maatschappij om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de natie. Er zullen daarom speciale maatregelen genomen moeten worden om de kwetsbare positie van de jongeren te verminderen.
2. Bewustwording en educatie is de sleutel ter preventie van drugsgebruik. Educatieve interventie moet gericht zijn op het aanreiken van vaardigheden waarbij gezonde keuzes gemaakt worden. Dit is belangrijk in de moderne samenleving waar er een enorme verleiding bestaat tot het maken van verkeerde keuzes. Educatieve activiteiten via de school, sociale- en gezondheidsinstellingen, jongerenprogramma's, de media en andere bruikbare kanalen zullen geïnitieerd en gecontinueerd moeten worden. NGO's en buurtorganisaties zullen hierbij ingezet worden, omdat zij effectieve organisaties zijn die in nauw contact staan met de doelgroepen.
3. Er bestaat een groeiende behoefte aan vroege interventie en hulp aan personen die verslaafd zijn of verslaafd dreigen te geraken aan drugs alsook alcohol. Diensten op het gebied van counseling zullen toegankelijk en bereikbaar gemaakt moeten worden voor de totale gemeenschap. De diensten zullen de nodige maatschappelijke begeleiding aanbieden, waardoor beginnende drugsgebruikers begeleid kunnen worden in het hervatten van een gezonde leefstijl. Behandeling van verslaafden is alleen effectief indien deze direct gevolgd wordt door zorgzame counseling en nazorgfaciliteiten. De samenleving moet aangemoedigd worden om medeverantwoordelijkheid op zich te nemen voor het succesvol reintegreren van uitbehandelde drugsverslaafden.

4. De aan drugs gerelateerde criminaliteit plaatst een zware druk op het justitieel apparaat. Er zullen dringend maatregelen geïdentificeerd moeten worden om het justitieel apparaat te versterken bij de drugsbestrijding. Op korte termijn zal er een speciaal netwerk moeten komen om o.a. de drugsgerelateerde aanhoudingen te registreren. Ook zullen de problemen die gepaard gaan met het plaatsen van drugsgebruikers en drugsmokkelaars in de gevangenissen moeten worden aangepakt.
5. Aangepaste wetgeving is een vereiste in de strijd tegen de drugsmokkel, de drugshandel en de aan drugs gelinkte criminele organisaties. Prioriteit zal gegeven moeten worden aan het aanpassen van bestaande wetten en het ontwikkelen van nieuwe wetten die relevant zijn voor de drugsbestrijdingsstrategie. Dit zal ons land in staat stellen zijn positie in de drugsbestrijding – zowel nationaal als internationaal – te bepalen, zeker na het ratificeren van internationale conventies over drugsbestrijding. Internationale samenwerking zal aangescherpt moeten worden om Suriname te scharen in de rij der naties die zich hebben gecommitteerd aan de strijd tegen drugs.
6. De aanpak van de drugsproblematiek vereist een integrale en multi-disciplinaire ketenbenadering, omdat het alle facetten van de samenleving raakt. Binnen de Regering zijn verschillende ministeries bij het nationaal drugsbeleid betrokken. Buiten de overheid zijn het de NGO's, de buurtorganisaties, het bedrijfsleven en de vakbeweging die een belangrijke rol vervullen in het mobiliseren van de totale gemeenschap in de strijd tegen drugs. Het bestaan van zulk een grote groep partners onderstreept het belang van gecoördineerde planning en aanpak. Dit is de reden waarom de Regering de Nationale Anti-Drugs Raad (NAR) heeft geïnstalleerd. De NAR heeft het nationaal beleid in de strijd tegen drugs geformuleerd middels dit Nationaal Drugs Master Plan (NDMP) 2006 – 2010. De Regering kan zich vinden in de hierin voorgestelde landelijke aanpak van de drugsproblematiek en geeft de NAR het mandaat om het NDMP uit te voeren. De Regering moedigt het Surinaams volk aan te participeren bij het implementeren van het NDMP.

Namens de Regering van Suriname

De Minister van Volksgezondheid

De Minister van Justitie en Politie

Drs. C. Waterberg

Ch. Santokhi

Inleiding

Drugsgebruik, drugshandel en aan drugs gerelateerde criminaliteit worden internationaal gezien als grote bedreigingen voor de ontwikkeling van een samenleving. Drugs worden beschouwd als een ondermijnende factor voor democratie en behoorlijk bestuur. Drugsgebruik wordt vaak in verband gebracht met armoede en criminaliteit. Drugsgebruik kan, net als alcoholmisbruik, leiden tot daling van de arbeidsproductiviteit, daling van de leerprestaties bij jongeren, werkloosheid en ontwrichting van het gezinsleven. Daarnaast kan het gebruik van drugs leiden tot verwondingen, vroegtijdige sterfte en vergrote verspreiding van chronische ziekten als AIDS en tuberculose en ondermijnt het de geestelijke gezondheid van de gebruiker. De gevolgen van drugsgebruik hebben niet alleen invloed op de gebruiker, maar ook op zijn totale omgeving, ongeacht etniciteit, cultuur, taal, religie of sekse.

Deze internationale bevindingen zijn niet vreemd voor Suriname. De aanpak van de drugsproblematiek in Suriname vereist daarom een gecoördineerde, multidisciplinaire inspanning van alle betrokkenen, zowel vanuit de optiek van de opsporing en rechtshandhaving als van die van de gezondheidszorg en de sociaal-economische ontwikkeling. Het opstellen en de implementatie van het nationaal drugsbeleid vereisen samenwerking van alle overheidsdiensten en relevante maatschappelijke instituten en organisaties.

Het nationaal drugsbeleid voor de komende vijf jaren is vastgelegd in het Nationaal Drugs Master Plan (NDMP) 2006 – 2010. Het nationaal drugsbeleid van Suriname is gericht op het tegengaan van het aanbod, de doorvoer, de handel en het gebruik van drugs. Het NDMP omvat verschillende drugsbestrijdingsstrategieën met het doel om genoemde aspecten tegen te gaan voor de Surinaamse samenleving. Daarnaast wil het NDMP de grensoverschrijdende benadering van Suriname ondersteunen, zodat aansluiting gevonden kan worden bij het regionaal en internationaal drugsbeleid.

De Nationale Anti-Drugs Raad (NAR) is door de Regering, door tussenkomst van het Ministerie van Volksgezondheid, in het leven geroepen. De NAR coördineert alle nationale inspanningen om de drugsproblematiek krachtig aan te pakken.

De **visie** van de NAR is om **met zijn allen** een drugsvrije samenleving te bouwen. Derhalve wordt gestreefd naar een samenleving die in toenemende mate vrij is van drugsgebruik, drugsverslaving, drugshandel en drugscriminaliteit. Teneinde dit doel te bereiken zal verbreding van het draagvlak noodzakelijk zijn. Dit breder draagvlak kan worden gevonden door het betrekken van alle overheidsinstanties, zoals het Ministerie van Volksgezondheid, het Ministerie van Justitie en Politie en het Ministerie van

Onderwijs en Volksontwikkeling alsmede van het bedrijfsleven, werknemersorganisaties, Niet-Gouvernementele Organisaties, buurtorganisaties etc., bij de uitvoering van het nationaal beleid.

De **missie** van de NAR is het zoveel mogelijk elimineren van de vraag naar en het aanbod van drugs. Deze missie zal met alle haar ten dienste staande middelen en mogelijkheden worden gerealiseerd.

De volgende resultaten worden nagestreefd door de NAR:

- De drastische aanpak van de drugsconsumptie;
- Het verbeteren van de beschikbaarheid van informatie over drugsgebruik en verslavingszorg;
- Het verminderen van de aan drugsgebruik gerelateerde morbiditeit en mortaliteit;
- Het drastisch verminderen van het aanbod, de doorvoer en de handel in drugs;
- Het opsporen en berechten van alle aan drugs gerelateerde vormen van criminaliteit;
- Het aanpakken van de onderliggende factoren van het drugsgebruik.

Momenteel is de NAR samengesteld uit vertegenwoordigers van de bij de drugsproblematiek betrokken ministeries en enkele NGO's. In het nieuw beleid zullen meerdere NGO's en de private sector worden betrokken bij de beleidsbepaling en de beleidsuitvoering van de NAR. De implementatie van het NDMP zal de gezamenlijke verantwoordelijkheid worden van de overheid, NGOs, buurtorganisaties en de private sector.

De NAR is verantwoordelijk voor de implementatie, monitoring en evaluatie van het NDMP. De NAR heeft voor de coördinatie van de interventies tegen de vraag naar drugs het Drugs Demand Reduction (DDR) Kantoor ter beschikking, terwijl de coördinatie van de interventies tegen het aanbod van drugs wordt ondersteund door de huidige Werkgroep Drugs Supply Reduction.

In het eerste hoofdstuk van het NDMP wordt aan de hand van historische en recente ontwikkelingen een actueel overzicht gegeven van de aard en omvang van de drugsproblematiek. In het tweede hoofdstuk wordt ingegaan op de nationale respons van Suriname op de drugsproblematiek. In het derde hoofdstuk komen de algemene uitgangspunten van het nationaal drugsbeleid voor de komende jaren aan de orde, gevolgd door de interventiegebieden. In het vierde hoofdstuk tenslotte worden de beleidsuitgangspunten, de uitvoeringsstrategieën, de uitvoering van projecten en het actieplan om te komen tot implementatie van het NDMP beschreven.

Hoofdstuk 1 De actuele drugsproblematiek

In dit hoofdstuk wordt aan de hand van historische en recente ontwikkelingen een actueel overzicht gegeven van de omvang en aard van de drugsproblematiek.

1.1 Drugsdelicten

Uit statistische gegevens van de Justitiële Dienst en de Narcotica Brigade van het Korps Politie Suriname blijkt dat de drugscriminaliteit in Suriname toeneemt. De hoeveelheden in beslag genomen drugs zijn sinds 2000 fors gestegen (zie tabel 1).

Tabel 1: Hoeveelheden in beslaggenomen drugs in Suriname

TYPE DRUGS	2000	2001	2002	2003	2004
Cocaine	212.929 gr	2.247.400 gr	340.123 gr	814.250 gr	750.404 gr
Marihuana	107.666 gr	15.499 gr +5 ha	205.151 gr	119.345 gr	197.340 gr
XTC tabletten	61.232 tab			80 kg [MDMA]	20.084 tab

BRON: JUSTITIËLE DIENST KPS/NARCOTICA BRIGADE - 2005

In de eerste helft van 2005 is ongeveer 900 kg cocaine en 28 kg marihuana in beslag genomen.

Ook het aantal aangehouden is, na aanvankelijke dalingen in 2001 en 2002, weer fors toegenomen (zie tabel 2).

Tabel 2: Aantal aanhoudingen van de afgelopen jaren voor drugsdelicten

Jaar	Verdachten Aangehouden
2000	510
2001	221
2002	229
2003	479
2004	502

BRON: JUSTITIËLE DIENST KPS/NARCOTICA BRIGADE - 2005

Uit de gepresenteerde informatie over de inbeslagname van steeds grotere hoeveelheden drugs en de aanhoudingen van steeds meer verdachten van drugsdelicten blijkt duidelijk dat de drugscriminaliteit in Suriname grotere vormen aanneemt. Deze cijfers tonen aan dat het tegengaan van de invoer van drugs en de bestrijding van de drugshandel veel meer aandacht moeten krijgen. De toename van het aantal verschillende nationaliteiten bij de in- en uitvoer van drugs duidt er ook op dat aan de drugsproblematiek een grensoverschrijdende dimensie is toegevoegd. Regionaal en internationaal zal er veel meer moeten worden samengewerkt om de internationale drugscriminaliteit het hoofd te kunnen bieden.

1.2 De omvang van het drugsgebruik in Suriname

In januari 2005 heeft het DDR kantoor een Rapid Situation Assessment (RSA) studie uitgevoerd naar het gebruik van drugs onder de bevolking. In het hele land werden er 480 personen van 13 jaar en ouder geïnterviewd. Dit onderzoek is uitgevoerd met behulp van internationaal ontworpen vragenlijsten die gebruikt worden om voorlopige analyses te maken, vandaar de relatief kleine, doch statistisch verantwoorde steekproef. Uit dit onderzoek kwam naar voren:

- 34% gaf aan **alcohol** te gebruiken. Daarvan was 60% man en 40% vrouw. 7% gaf aan op z'n minst 2 keer per week alcohol te gebruiken.
- 18%, hoofdzakelijk mannen, gaf aan **tabak** te roken.
- 9% gaf aan **marihuana** te roken.
- 0,63% gaf aan **cocaine** te gebruiken.
- 32% gaf aan incidenteel **tranquillizers/valium** te gebruiken.

Uit een ander onderzoek onder 3.569 scholieren en studenten tussen de 13-17 jaar, uitgevoerd in december 2004, kwam het volgende naar voren:

- 64% gaf aan incidenteel **alcohol** te gebruiken. 5% gaf aan regelmatig alcohol te gebruiken. De gemiddelde aanvangsleeftijd was 13,3 jaren.
- 28% gaf aan **tabak** te roken. Daarvan was 56% vrouw en 42% man. De gemiddelde aanvangsleeftijd was ook hier 13,3 jaren.
- 4,5% gaf aan **marihuana** te gebruiken, waarbij de gemiddelde aanvangsleeftijd 14,9 jaren was.
- 0,8% gaf aan **hasjiesj** te gebruiken, waarbij de gemiddelde aanvangsleeftijd 15,3 jaren was.
- 0,78% gaf aan **cocaine – crack** te gebruiken waarbij de gemiddelde aanvangsleeftijd 15,3 jaren was.
- 0,45% gaf aan **ecstasy** te gebruiken.

De SURENDU-feedback meeting van juli 2005 signaleert het volgende:

- Een stijgend aantal opgenomen personen in opvangcentra die marihuana- of cocainegebruikers zijn;
- Een stijgend aantal jongeren die in de prostitutie raken vanwege drugsverslaving;
- Een stijgend aantal meldingen van personen met alcoholproblemen bij de begeleidingscentra.

Hoewel misschien binnen een klein aantal groepen in de samenleving het openlijk gebruik van drugs wordt getolereerd, wordt in het algemeen drugsgebruik verborgen gehouden door de familie en de directe sociale omgeving van de gebruiker, vaak als gevolg van schaamte en/of uit sociale bescherming. Uiteindelijk kunnen drugsgebruikers echter verslavingsgedrag vertonen (onverantwoord, asociaal gedrag en/of normafwijkend gedrag) met gevolg verstoting uit hun leef-, school- en werkomgeving. Zij belanden hierdoor veelal op straat. Het Surinaams straatbeeld laat de laatste tijd steeds meer dak- en thuisloze drugsverslaafden zien die voor veel overlast zorgen.

1.3 De aard van het drugsgebruik in Suriname

Marihuana

Marihuana is de oudste en meest gebruikte drug in Suriname. Door de grote beschikbaarheid, de soms tolerante houding van de samenleving en de lage prijs (zie tabel 3) is het gebruik relatief groot, vooral onder bepaalde groepen jongeren.

Tabel 3: Straatprijs van kleine eenheden drugs in Suriname

Periode	marihuana	hasjish	Cocaine)	Ecstasy (tabletten)	Ander
okt-dec04	SRD 1,-	SRD 1,50	SRD 1,50		
jan-maart05	SRD 1,-	SRD 1,-	SRD 1,-	SRD 28,-	
april-jun05	SRD 1,-	SRD 1,-	SRD 1,-	SRD 28,-	
jul-sept05					

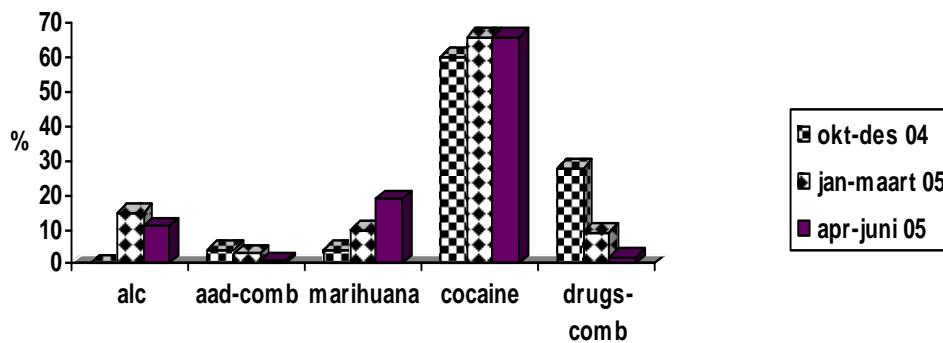
Noot: marihuana per 3-4 gr, hash per 0.1 gr, cocaine per 0.1 gr, ecstasy per tablet (bron: SURENDU)

In Suriname wordt marihuana van oudsher geteeld. De teelt op kleine schaal vindt met name plaats in Paramaribo en omstreken. Buiten Paramaribo en in het

binnenland bevinden zich vermoedelijk uitgestrektere marihuana-aanplanten. Voorheen werd ook marihuana uit Venezuela aangevoerd, veelal middels schoeners, maar dit schijnt niet veel meer voor te komen. De geteelde marihuana wordt lokaal geconsumeerd, maar geringe hoeveelheden worden ook uitgevoerd naar o.a. Guyana en Frans-Guyana. In Suriname wordt marihuana in gebruikershoeveelheden verkocht in tal van openbare gelegenheden, op hoeken van straten en in woonhuizen.

Volgens de SURENDU verslagen is er de laatste tijd een toename te bespeuren van het gebruik van marihuana. Dit blijkt uit de toename van personen die door het gebruik van marihuana voor behandeling terechtkomen bij hulpverleningsinstellingen (zie tabel 4). Er zullen dus effectievere campagnes moeten worden gevoerd om mensen te wijzen op de effecten, risico's en gevolgen van het gebruik van marihuana.

Tabel 4: Aanmeldingsklacht bij primaire drugs in de opvangcentra

Bron: SURENDU verslag juli 2005

Heroïne

Door de hoge prijs en de geringe beschikbaarheid is het gebruik van heroïne beperkt gebleven tot een kleine groep financieel beter gesitueerden in Suriname, hoewel niet mag worden uitgesloten dat andere groepen deze drug ook consumeren. In Suriname wordt echter verondersteld dat er niet veel gebruikers zijn van deze drug.

Cocaine

Cocaine is sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw zichtbaar aanwezig in Suriname. Dit blijkt uit de inbeslaggenomen hoeveelheden cocaine en het aantal cocaineverslaafden. Met het intreden van cocaine zijn de justitiële autoriteiten ook geconfronteerd met aan cocaine gerelateerde misdrijven. In die periode bleek namelijk ook dat internationale drugsorganisaties Suriname hadden opgenomen in het netwerk van invoer, doorvoer en *in corpore* smokkel van drugs (bolletjesslikkers). Suriname vormt samen met andere Caraïbische landen een belangrijke schakel tussen de cocaine-producerende en de cocaine-consumerende landen. De cocaine wordt rechtstreeks vanuit Colombia, Bolivia en Peru of indirect via Brazilië aangevoerd naar Suriname door schoeners en kleine vliegtuigen. De "gunstige" omstandigheden van Suriname voor drugsmokkel door buitenlandse drugsorganisaties worden veroorzaakt door:

- De afwezigheid van afdoende controlemechanismen in het binnenland, in de kustvlakte (zelfs nabij Paramaribo) en op de Surinaamse zeewateren,
- De strategische ligging van Suriname op het Zuid-Amerikaans continent;
- De rechtstreekse vlieg- en vaarverbindingen met het Caraïbisch gebied (o.a. Nederlandse Antillen en Aruba) en Europa (met name Nederland);
- Onvoldoende effectieve samenwerking tussen nationale opsporingsdiensten.

Door de steeds strengere drugscontroles in de Europese landen en de Verenigde Staten komt er de laatste tijd meer cocaine die voor doorvoer bestemd was terecht op de Surinaamse markt. Door de verhoogde beschikbaarheid van cocaine is de consumptieprijs gedaald, hetgeen op zijn beurt het gebruik van cocaine heeft bevorderd.

Er zijn vele gevallen van cocaineverslaving zichtbaar in de samenleving. Uit eerdergenoemde tabel 4 kan eveneens worden afgeleid dat de meeste mensen die door de opvangcentra worden opgenomen cocainegebruikers zijn.

Naast het snuiven van zuivere cocaine is het zogenaamde *basen* een populaire vorm van gebruik van cocaine, meestal crack (goedkopere bijproduct van cocaine-resten). Basen is een ernstige verslavende methode, welke men vooral ziet bij dak- en thuisloze verslaafden.

Ecstasy

Volgens het eerder genoemd onderzoek onder scholieren en studenten naar het gebruik van drugs kwam naar voren dat een groeiend deel van de jongeren ecstasy gebruikt. Het zou aan te bevelen zijn om het ecstasygebruik van jongeren in het uitgangsleven diepgaander te onderzoeken. Uit de politiestatistieken (zie weer tabel 1) blijkt dat er jaarlijks steeds meer ecstasy-tabletten en MDMA (amfetaminen) in beslag worden genomen.

Naar verwachting zal het gebruik van ecstasy verder stijgen. Hieraan moet in preventiecampagnes meer aandacht worden besteed.

Polydrugsgebruik

In toenemende mate maken hulpverleners melding van het gecombineerd gebruik van verschillende soorten drugs. In Suriname wordt crack vaker samen gerookt met marihuana (blaka djonko). Uit de SURENDU gegevens blijkt dat het gebruik van deze drugscombinatie ook onder commerciële sexwerkers explosief is gestegen.

Overige vormen van verslaving

Alcohol

Alhoewel alcohol legaal is maakt het misbruik van alcohol meer slachtoffers dan het gebruik van illegale drugs. Daarom moet de maatschappelijke aandacht voor alcoholmisbruik en alcoholverslaving veel groter worden. De schade die alcoholverslaving toebrengt aan de persoon en zijn omgeving is aanzienlijk. De relatie tussen alcoholmisbruik en verkeersongevallen, huiselijk geweld etc. geeft aan dat er veel meer nadruk moet worden gelegd op het alcoholprobleem in de samenleving. Alarmerend is ook dat men steeds jonger begint met het gebruik van alcohol. Het gebruik van populaire mixdranken (alcohol gemengd met zoete dranken met een smaakje) door jeugdigen schijnt als onschuldig te worden beschouwd. Niet beseft wordt dat deze mixdranken evengoed alcohol bevatten en kunnen leiden tot steeds zwaarder alcoholgebruik. Ook het introduceren van zogenaamde energiedranken zou nader onder de loep moeten worden genomen, om na te gaan welke middelen precies in deze drankjes voorkomen en op welke manier deze de lichamelijke activiteit stimuleren.

Tabak

Ook tabakgebruik is legaal, maar er bestaat toch bezorgdheid over het relatief grote aantal tabaksgebruikers in Suriname. Ook hier geven cijfers aan dat jongeren steeds eerder beginnen met roken. De relatie tussen rookverslaving en verhoogde gezondheidsrisico's is alom bekend.

Geneesmiddelen

Verslaving aan geneesmiddelen is niet gemakkelijk vast te stellen, omdat bepaalde geneesmiddelen – hoewel formeel alleen op doktersrecept te verkrijgen – vaak ook zonder recept te koop zijn. Eén van de voorbeelden is valium, welke vaker wordt gebruikt bij lichamelijke en emotionele klachten. Veelvuldig gebruik van valium kan op den duur leiden tot verslavingsverschijnselen.

Gokken

Het grote aantal casino's en hun lage drempel doen vermoeden dat bepaalde vormen van gokverslaving reeds voorkomen in Suriname. Gokverslaving leidt vaak tot ontwrichting van de huiselijke omstandigheden. Er is nog niet echt sprake van een vraag naar hulp bij gokverslaving, maar hulpverleners dienen hier steeds alerter op te zijn.

Hoofdstuk 2 De responsanalyse

De responsanalyse beschrijft de respons op de hiervoor geschetste drugsproblematiek in Suriname, waarbij achtereenvolgens aan de orde komen: Het nationaal beleid en de Nationale Anti-Drugs Raad, de wetgeving, de drugspreventie en het Drugs Demand Reduction Programma, de Overheidsstructuren, de primaire gezondheidszorginstellingen en de NGO's. Elk van deze aspecten draagt op eigen wijze bij aan de bestrijding van de drugsproblematiek.

2.1 Nationaal drugsbeleid

Ter vervanging van de inmiddels inactieve Nationale Raad voor de Drugsbestrijding (NRDB) werd in 1998 middels een beschikking van de Minister van Volksgezondheid de Nationale Anti-Drugs Raad (NAR) ingesteld "als nationaal adviserend en coördinerend orgaan voor de aanpak van de drugsproblematiek in de ruimste zin van het woord". De NAR in zijn huidige samenstelling is benoemd in september 2004 met een mandaat tot september 2007. In de NAR hebben momenteel zitting vertegenwoordigers van:

- Ministerie van Volksgezondheid
- Ministerie van Justitie en Politie
- Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling
- Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting
- Ministerie van Buitenlandse Zaken
- De Caribbean Financial Action Task Force
- Nationale Vrouwen Beweging
- Bureau Forum NGO's

2.2 Wetgeving

Om de nationale en internationale drugsmisdaad effectief te kunnen bestrijden zijn de volgende wetten van kracht in Suriname:

- De wet van 12 februari 1998(S.B.1998 no.14), houdende vaststelling van de Wet op Verdovende middelen(Wet Verdovende Middelen). Deze wet was noodzakelijk aangezien de opiumwet van 1955 niet toereikend was om de omvang en de reikwijdte van de handel in, de productie van, alsmede de in-, door- en uitvoer van verdovende middelen het hoofd te bieden. Bij de inwerkingtreding van de Wet Verdovende Middelen is de opiumwet van 1955(G.B.1955 no.91, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B.1988 no.37) vervallen. De toestemming verleent krachtens de bepalingen van de opiumwet 1955 blijft van kracht;

- Wet van 5 september 2002 (S.B. 2002 no.67), houdende nadere wijziging van het Wetboek van Strafrecht(G.B.1911 no.1, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 1993 no.35) en het Wetboek van Strafvordering(S.B.1977 no.94, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 1989 no.100) en de Wet Economische Delicten(S.B.1986 no.2, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B.1992 no.80) betreffende het instellen van een strafrechtelijk financieel onderzoek, de ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel en andere vermogenssancties in het kader van de bestrijding van money-laundering;
- Wet van 5 september 2002 (S.B.2002 no.64), houdende regels terzake het strafbaarstellen van money laundering (Wet Strafbaarstelling Money Laundering);
- Wet van 5 september 2002(S.B.2002 no.70), houdende nadere wijziging van het Wetboek van Strafvordering(S.B.1977 no.94, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B.1989 no.100) en het Wetboek van Strafrecht(G.B.1911 no.1, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B.1993 no.35) in verband met de bescherming van bedreigde getuigen;
- Wet van 5 september 2002(S.B.2002 no.68), houdende nadere wijziging van het Wetboek van Strafrecht, (G.B.1911 no.1, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B.1993 no.35) en het Wetboek van Strafvordering(S.B.1977 no.94, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B.1989 no.100) in verband met de vaststelling van algemene bepalingen omtrent de strafbaarheid van rechtspersonen;
- Wet van 5 september 2002(S.B.2002 no.69), houdende nadere wijziging van het Wetboek van Strafrecht, (G.B.1911 no.1, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B.1993 no.35) in verband met de strafbaarstelling van in georganiseerd verband begane feiten;
- Wet van 5 september 2002 (S.B. 2002 no.71), houdende nadere wijziging van het Wetboek van Strafvordering (S.B.1977 no. 94, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 1989 no.100) in verband met voorzieningen inzake internationale rechtshulp;
- Wet van 5 september 2002(SB 2002 no.65), houdende vaststelling van regelingen betreffende melding van ongebruikelijke transacties bij dienstverlening (Wet Melding Ongebruikelijke Transacties);
- Wet van 5 september 2002(S.B.2002 no.66), houdende vaststelling van regelingen inzake de identificatieplicht van dienstverleners (Wet Identificatieplicht Dienstverleners);
- Wet van 14 mei 2002 (S.B.2002 no. 73), houdende wijziging van de hoogte der geldboete, zoals vastgesteld in thans van kracht zijnde wettelijke regelingen (Algemene Geldboetewet).

2.3 Drugsbestrijding en rechtshandhaving

De bestrijding van de drugshandel, drugssmokkel en alle aan drugs gerelateerde misdaad valt onder de bevoegdheid van de Procureur Generaal en het Openbaar Ministerie en wordt ondersteund door verschillende diensten van het Korps Politie Suriname, waar onder de Narcotica Brigade, de Narcotics Intelligente Unit (NIU), het Bijzonder Opsporings Team (BOT) en het Arrestatie Team (A-team), de Douane en de Militaire Politie. Er is weinig sprake van structurele samenwerking tussen al deze instanties. Officiële samenwerkingsmechanismen zoals de "Task Force Zanderij" en het Nationaal Coördinatie Centrum Suriname (NCCS), die een multi-agency karakter hebben, functioneren niet optimaal. Incidenteel is er een samenwerking bij specifieke zaken die een strafrechtelijk karakter hebben en die onder supervisie van het Openbaar Ministerie (OM) onderzocht worden.

Binnen de internationale drugsoperaties "Suristorm", "Columbus", "Libertador" en "Conquistador", die in het verleden zijn uitgevoerd met landen in de regio, is wel aangetoond dat onder de centrale leiding van de Procureur-Generaal een goede samenwerking mogelijk is tussen de verschillende diensten belast met de opsporing en vervolging van strafbare drugszaken.

Met technische bijstand van de USA/DEA, de Project Management Office (PMO/Barbados) en CICAD i.s.m. Canada zijn het personeel van de Narcotica Brigade en enkele medewerkers van de Douane en de Militaire Politie getraind in basistechnieken en -tactieken van de drugsbestrijding. De technische bijstand omvatte ook de aanschaf en levering van materiaal en middelen t.b.v de Narcotica Brigade. Thans is het Korps Politie Suriname zelf in staat drugstrainingen ter hand te nemen.

Onlangs is er in samenwerking met de DEA van de VSA een specialistische unit (NIU) opgezet die grote drugs criminelen zichtbaar moet maken, waarbij er tevens gebruik gemaakt wordt van moderne opsporingsapparatuur. Met de nationale recherche van Nederland is het BOT opgezet voor een soortgelijk doel.

De bestrijding van de drugscriminaliteit is totnogtoe gericht op het in beslag nemen en vernietigen van in beslag genomen drugs en het aanhouden en berechten van de verantwoordelijken. De drugsbestrijdingsdiensten zijn er totnogtoe niet volledig in geslaagd om de daadwerkelijke drugsorganisaties te ontmantelen. Met internationale samenwerking en verbeterde intelligence hebben de drugsbestrijdingsdiensten de afgelopen perioden toch wel rake klappen uitgedeeld aan grote drugscriminale organisaties in Suriname. Hierbij kunnen de volgende zaken genoemd worden:

- Ontmanteling van de XTC-laboratoriumorganisatie;
- Ontmanteling Alencar Dias Mendoza organisatie en de leden van EL NEGRO ACACIO organisatie SME-BRA;
- Ontmanteling Carlos Bolas (FARC) organisatie en de leden SME-COL;
- Ontmanteling Bojaco (FARC) en de leden van de organisatie SME-COL;
- Ontmanteling van enkele criminele organisaties in Suriname:
  - Zaak Avanavero: wapen-drugs case
  - Zaak Satillio – Nickerie: drugsaanvoer
  - Zaak Maratakka: drugsaanvoer
  - Zaak Commewijne (Kaswinika-gebied): drugsaanvoer
  - Zaak Marowijne (Patamakka gebied): drugsaanvoer
  - Zaak Saramacca: wapen- en drugsaanvoer
  - Zaak Dijkveld: wapen- en drugshandelzaak
  - Zaak Portugal: uitvoer van drugs.

De drugsbestrijdingcultuur in Suriname wordt helaas beïnvloed door angst en onzekerheid bij de rechtshandhavers door het regelmatig voordoen van bedreigingen met fysiek en psychisch geweld vanuit misdaadorganisaties. Het is zorgwekkend om te constateren dat leden van misdaadorganisaties serieuze pogingen ondernemen om te infiltreren in belangrijke en gevoelige diensten van de politie en de opsporing, terwijl ook getracht wordt om de integriteit van de rechtshandhavers aan te tasten middels verfijnde omkooptechnieken, geruchtverspreiding en aantijgingen.

2.4 Coordinatie van drugspreventie

Conform één der aanbevelingen van de NAR werd met technische ondersteuning van het Ministerie van Planning en Ontwikkelingssamenwerking (PLOS) een projectvoorstel opgesteld voor de uitvoering van het *Drugs Demand Reduction* (DDR) Programma van Suriname. In 2003 stelde de Europese Unie (EU) € 700.000 euro beschikbaar voor de uitvoering van dit programma. Dit bedrag is naderhand bijgesteld tot € 893.000. Sinds augustus 2004 is het DDR kantoor operationeel. Het DDR programma wordt uitgevoerd onder begeleiding van de Programme Supervisory Board (PSB). De PSB bestaat uit vertegenwoordigers van het Ministerie van Volksgezondheid en het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling (beide zijn ook leden van de NAR) en vertegenwoordigers van diverse NGO's.

Als algemeen doel van het DDR programma is gesteld: "Het bijdragen aan het verminderen van drugsgebruik en de daaraan gerelateerde problemen in Suriname."

Specifieke doelen van het DDR programma zijn:

- Versterken van de nationale beleids capaciteit op het gebied van vraagvermindering door interventies op het gebied van monitoring en research en coördinatie van de implementatie van het beleid;
- Bijdragen aan de versterking van een goed functionerend monitoringssysteem dat adequate surveillance garandeert door regelmatige dataverzameling, analyse en verspreiding van resultaten op alle niveau's;
- Verbeteren van primaire, secundaire en tertiaire preventie in samenspraak met alle relevante instituten door een interdisciplinaire gemeenschapsgeoriënteerde aanpak;
- Instellen van een uitvoerend bureau voor de NAR.

Voortvloeiende uit de doelen van het DDR programma is het DDR kantoor ontstaan. Eén van de belangrijkste activiteiten van het DDR kantoor is het opzetten en monitoren van een nationaal epidemiologisch netwerk inzake drugsgebruik (SURENDU). Dit netwerk is in oktober 2004 geïnstalleerd en wordt gecoördineerd door het DDR kantoor. Het doel van dit netwerk is om drugsgelateerde data te verzamelen en te interpreteren. In dit netwerk zitten relevante organisaties uit zowel de publieke als de private sector. Deze organisaties ondersteunen het netwerk door het aandragen van drugsgelateerde informatie. Deze informatie stelt de NAR mede in staat programma's gericht op drugspreventie te formuleren.

2.5 De rol van de Overheid bij de verslavingszorg

Drugs- en alcoholverslaafden hebben vaak onderliggende psychiatrische problemen. Drugsgebruik leidt in dergelijke gevallen veelal tot psychiatrische ziekten, waardoor behandeling noodzakelijk is in het Psychiatrisch Centrum Suriname (PCS). Het PCS biedt sedert een tiental jaren drugsgelateerde psychiatrische zorg, maar de laatste jaren vormt de alcohol- en drugshulpverlening in toenemende mate een wezenlijk onderdeel van de psychiatrische gezondheidszorg. Het PCS is voornemens in de komende periode te investeren in een detoxificatiecentrum voor drugs- en alcoholverslaafden en mogelijk in een kliniek voor patiënten met een zogeheten dubbele diagnose problematiek (double trouble = psychiatrisch en verslaafd).

Het Bureau Alcohol en Drugs (BAD) maakt organisatorisch deel uit van het PCS. Het BAD is namens het PCS belast met primaire preventie (voorlichting, informatie, trainingen enz.) en secundaire preventie (counseling) en met de nazorg en reïntegratie van degenen die zijn uitbehandeld door het PCS.

Verslaafde daklozen worden door de Stichting Bureau voor Dak- en Thuislozen (BDT) opgevangen. Deze stichting richt zich op de opvang, begeleiding, behandeling en resocialisatie van de daklozen met psychiatrische problemen. De stichting wordt vanuit het PCS ondersteund. Het BDT registreerde in 1998 nog 57 daklozen, in 1999 waren dat er al 140 en in 2004 zijn inmiddels 275 daklozen geregistreerd in het centrum van Paramaribo. Volgens het BDT is een groot deel van deze doelgroep verslaafd.

Volgens het *Nationaal Strategisch Plan voor een multisectorale aanpak van HIV/AIDS in Suriname 2004 – 2008* zijn er aanwijzingen dat drugsverslaafden zich vaker blootstellen aan onveilig seksueel gedrag. Met het Nationaal Aids Programma (NAP) en andere relevante organisaties op het terrein van de HIV/AIDS problematiek zal regelmatig van gedachten worden gewisseld om de gevaarlijke effecten van drugsgebruik onder de aandacht van verslaafde commerciële sekswerkers en andere doelgroepen te brengen.

2.6 Drugspreventie en verslavingszorg vanuit Niet Gouvernementele Organisaties

NGO's vormen een onmisbare schakel in de strijd tegen drugsgebruik. In de loop der jaren is hun aandeel steeds belangrijker en groter geworden. De meeste NGO's in drugspreventie en verslavingszorg werken vanuit een religieuze overtuiging. Hun activiteiten strekken zich uit van voorlichting en preventie tot opvang, behandeling, nazorg en reïntegratie.

De volgende NGO's zijn actief betrokken bij de primaire, secundaire en tertiaire preventie:

- Stichting Bedrijfsgezondheidszorg
- Nationale Vrouwen Beweging
- Stichting Kick the Habit
- Stichting Leven en Gezondheid
- Stichting Stop Geweld
- STIBULA
- NAKS
- Stichting De Stem
- Stichting Maxi linder
- Stichting Go Sa Kon
- Stichting Hoop en Liefde
- Stichting Nieuwe Grond
- Stichting Victory Outreach

Er is dus een groot aantal organisaties betrokken bij de bestrijding van het drugsgebruik. Gezien de schaarse middelen is er grote behoefte aan effectieve coördinatie van de activiteiten van deze organisaties, enerzijds om overlapping

van activiteiten te voorkomen en anderzijds om te komen tot een zo breed mogelijk aanbod. De komende jaren zal er dus hard moeten worden gewerkt aan de verbetering van de onderlinge samenwerking en aan de verdere professionalisering en institutionele versterking van alle betrokken organisaties.

2.7 De rol van de primaire gezondheidszorg

Het is van vitaal belang om primaire gezondheidszorginstellingen als de Medische Zending (MZ) en de Stichting Regionale Gezondheids Dienst (RGD) te betrekken bij de bestrijding van de drugsproblematiek, omdat de primaire gezondheidszorg vaak het eerste punt van contact is met een mogelijke verslaafde.

De MZ is een primaire gezondheidszorgorganisatie die vanaf 1974 de verantwoordelijkheid draagt voor de gezondheidszorg in het binnenland. Verspreid over gemeenschappen van Marrons en Inheemsen zijn er in het totale binnenland zo'n 50 gezondheidsklinieken en hulpposten.

De RGD biedt in het kustgebied primaire zorg aan een populatie van ongeveer 90.000 personen, overwegend on- en minvermogenden. Een relatief klein aantal SZF-ers maakt ook deel uit van het cliëntenbestand van de RGD. De RGD beheert een netwerk van in totaal 47 poliklinieken die zijn onderverdeeld in gezondheidscentra, basispoliklinieken en hulppoliklinieken.

Ook het Bureau Openbare Gezondheidszorg (BOG), als belangrijkste public health dienstverlener, zou meer betrokken moeten worden bij het versterken van de preventieve zorg tegen drugsgebruik.

2.8 De uitdagingen

Op basis van de sterke en zwakke punten in de respons van Suriname liggen de volgende uitdagingen op het gebied van een uitgebreide en effectieve drugsbestrijding:

Nationale coördinatie

De nodige structuren ter ontwikkeling van de drugsbestrijding en de coördinatie en implementatie van beleidsuitgangspunten zijn al opgezet en operationeel. Hieronder vallen in het bijzonder de NAR, het DDR kantoor en de verscheidene diensten ten behoeve van vermindering van de vraag en het aanbod van drugs. Het resultaat van deze samenwerking is de ontwikkeling van dit NDMP.

Een overkoepelend netwerk (*Observatory*), bevattende informatie van zowel de *demand reduction* als de *supply reduction*, is echter een vereiste voor een verdere integrale aanpak van de drugsproblematiek.

Drugswetgeving

Suriname heeft de afgelopen decennia een versnelde ontwikkeling op het gebied van de drugsbestrijding doorgemaakt. Niet alle wetten zijn aan de huidige

situatie aangepast. Momenteel worden er op ad-hoc basis wijzigingen in de drugswetgeving doorgevoerd. Evenwel bestaat de behoefte om in Suriname een duurzaam proces van wetsonwikkeling en –afkondiging op gang te brengen, in lijn met de internationale verdragen op het gebied van de drugsbestrijding die Suriname ook heeft geratificeerd.

Capaciteitsontwikkeling op het vlak van de rechtshandhaving

De verschillende individuele diensten op het gebied van bestrijding van de drugshandel en rechtshandhaving hebben, ondanks de schaarse middelen, enkele successen geboekt. De onderlinge samenwerking tussen deze diensten behoeft verdere capaciteitsontwikkeling en coördinatie.

Coördinatie van preventie

Gespecialiseerde diensten binnen de primaire, secundaire en tertiaire preventie worden door zowel GO's als NGO's aangeboden. Het effectief gebruik van middelen en diensten op het gebied van de vermindering van de vraag naar drugs zal beter moeten worden gecoördineerd.

Speciale verzorgingsmaatregelen m.b.t. kwetsbare groepen

Het gebruik van drugs heeft veel slachtoffers gemaakt in de Surinaamse samenleving. Vermeldingswaard is zeker het drugsgebruik door zwervers en commerciële sekswerkers. Het is nu de uitdaging om het drugsgebruik onder dergelijke kwetsbare groepen niet te doen groeien. Enerzijds zullen de oorzaken die tot het gebruik van drugs hebben geleid moeten worden aangepakt, anderzijds zal het aanbod van diensten op het gebied van *harm reduction* (vermindering van negatieve effecten en overlast van drugsverslaafden voor de samenleving) moeten worden verbreed.

De relatie tussen drugsgebruik en HIV/AIDS

Er bestaan vermoedens dat het gebruik van drugs medeverantwoordelijk kan worden gesteld voor de verspreiding van de HIV infectie, doordat mensen na gebruik van drugs eerder geneigd zijn om onbeschermd seks met verschillende sekspartners te hebben. Daarom zal er onderzoek gedaan moeten worden om de relatie tussen drugsgebruik en HIV/AIDS aan te geven. Deze resultaten zal men moeten meenemen bij de drugsbewustzijnsprogramma's, welke met name gericht zijn op de jeugd.

Internationale samenwerking in drugsbestrijding

Internationale samenwerking is de sleutel tot succes bij de inspanningen om het aanbod en het gebruik van drugs te bestrijden. In dit licht bezien is een nauwere samenwerking met regionale en internationale organisaties van eminent belang voor Suriname.

Hoofdstuk 3 Het nationaal drugsbeleid

Op basis van het actueel overzicht van de drugssituatie in Suriname en de nationale respons op de drugsproblematiek zijn de doelstellingen en de interventiegebieden van het nationaal drugsbeleid voor de jaren 2006 – 2010 vastgesteld.

3.1 Doelstelling van het nationaal drugsbeleid

Zoals in de inleiding reeds verwoord is het nationaal drugsbeleid van Suriname gericht op het tegengaan van het aanbod, de doorvoer, de handel en het gebruik van drugs. Binnen dit beleidskader zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Het treffen van organisatorische en infrastructurele maatregelen ter versterking van instituten belast met de aanpak van de drugsproblematiek en ter effectieve coördinatie van de uitvoering van het NDMP op nationaal vlak;
2. Het ontwikkelen en implementeren van relevante wetgeving betreffende drugscontrole, inclusief de mobilisering van ondersteuning voor de ontwikkeling van wetgeving om drugsgerelateerde criminele activiteiten te bestrijden;
3. Het treffen van maatregelen om het aanbod van drugs in Suriname en de doorvoer van drugs via Suriname drastisch te doen afnemen;
4. Het treffen van maatregelen om de vraag naar drugs effectief te doen afnemen, waarbij de drugspreventie een belangrijke plaats zal innemen;
5. Het treffen van speciale verzorgingsmaatregelen m.b.t. kwetsbare groepen, zoals dakloze drugsgebruikers en commerciële sekswerkers;
6. Het treffen van maatregelen om de associatie tussen drugsgebruik en HIV/AIDS te bestrijden;
7. Het treffen van maatregelen ter bevordering van regionale, continentale en internationale samenwerking in drugspreventie en drugsbestrijding.

Deze doelstellingen zullen verder uitgewerkt worden in beleidsactiviteiten.

3.2 Beleidsinstrumenten

Zoals eerder vermeld is de NAR het wettig door de Regering van Suriname gemandateerd lichaam dat verantwoordelijk is voor de ontwikkeling, monitoring en evaluatie van het nationaal drugsbeleid.

3.3 Interventiegebieden

Hieronder wordt een beschrijving van de interventiegebieden, doelen, strategieën en voorgestelde activiteiten gepresenteerd.

Interventie gebied 1

Nationale coördinatie en monitoring van de implementatie van het Nationaal Drugs Master Plan

De NAR is primair verantwoordelijk voor de integrale coördinatie en monitoring van de implementatie van het NDMP. Om continu toe te zien op de implementatie van het NDMP zal door de NAR het Uitvoerend Bureau van de NAR (UBN) worden ingesteld. In het UBN zullen de werkgebieden *Demand Reduction* en *Supply Reduction* nauw met elkaar samenwerken om zowel de vraag naar als het aanbod van drugs drastisch aan te pakken. Taken van het UBN zijn o.a. het helpen ontwikkelen van jaarplannen met bijbehorende tijdschema's en budgetten en het regelmatig rapporteren over de vorderingen op de verschillende interventiegebieden in de strijd tegen het drugsgebruik en de drugsproblematiek in Suriname.

Om de NDMP activiteiten op de verschillende interventiegebieden effectief te implementeren zullen de bestaande en nog op te zetten netwerken voor de Demand Reduction en de Supply Reduction door het UBN gecoördineerd worden. Uit deze database kan een "sociale kaart" van instellingen gerelateerd aan de drugsproblematiek ontstaan.

Omdat het NDMP over een periode van 5 jaren wordt geïmplementeerd is het belangrijk dat de effectiviteit van zijn interventiegebieden continu wordt geëvalueerd en gemonitord. Het UBN zal daarom elke 6 maanden de vergaderingen faciliteren bij de verstrekking van de SURENDU data aan de gemeenschap. Het netwerk zal ook bevorderen dat er in samenwerking met de Universiteit van Suriname focusgroepstudies met drugsgebruikers worden uitgevoerd en dat een werkgroep de landelijke omvang onderzoekt van het gebruik van alcohol, marihuana, heroïne, cocaïne en amfetaminen, zoals vereist door UN General Assembly Special Session Resolution van 1998.

Aangezien het NDMP het nationaal drugsbeleid vertolkt zal de NAR er op toezien dat het NDMP zoveel mogelijk deel uitmaakt van nationale beleidsdocumenten, zoals de Regeringsverklaring, het Meerjaren Ontwikkelings Plan (MOP) en de diverse sectorplannen van de verschillende ministeries.

Om vanuit nationaal perspectief invulling te kunnen geven aan het NDMP zal de NAR er naar streven niet zozeer onder één ministerie te vallen (het Ministerie van Volksgezondheid), maar eerder te streven naar directer contact met de regering, eventueel middels een cluster van ministeries speciaal voor het drugsbeleid.

Vanuit hetzelfde nationaal perspectief kan ook worden bekeken of niet een bepaald percentage van de nationale landsbegroting (bv. 2 procent) of een bepaald deel van de opbrengst van accijnzen op alcohol en tabak kunnen worden bestemd voor de bestrijding van de drugsproblematiek, hetgeen niet ongebruikelijk is in andere landen.

De monitoring van de implementatie van het NDMP kan pas effectief geschieden indien alle partijen, zoals ministeries, overige overheidsorganen en niet-overheidsorganisaties hun stem kunnen laten horen over de voortgang. In dit verband zal worden overwogen om de samenstelling van de NAR zodanig aan te passen dat ook speciale groepen, zoals de preventie, de jeugd, het bedrijfsleven, civil society organizations enz. een plaats toebedeeld krijgen.

Interventie gebied 2

Het ontwikkelen en implementeren van relevante wetgeving op het gebied van drugsbestrijding en drugsgerelateerde criminaliteit

Om de internationale drugsmisdaad effectief te kunnen bestrijden zal Suriname een aantal wetten en hun uitvoeringsregelingen moeten ontwikkelen ter effectuering van de internationale drugsconventies van de Verenigde Naties welke door Suriname getekend en geratificeerd zijn. Deze wetsproducten zullen Suriname in staat stellen om de drugsmisdaad op een internationaal overeengekomen wijze aan te pakken.

Met de inwerkingtreding van voornoemde wetten en hun uitvoeringsregelingen zullen er ook protocollen en procedures in werking moeten worden gesteld bij zowel de opsporing als de rechterlijke macht, zodat de wetten ook uitvoerbaar zijn. Bijstand van nationale en internationale donoren zal hierbij zeker gewenst zijn.

Vanwege de opkomst van de synthetische drugsindustrie is het van belang dat een wetsvoorstel inzake de controle op chemicaliën en precursoren wordt ontwikkeld. Er dient een effectief controlesysteem te worden opgezet dat toezicht zal houden op het gebruik van chemische precursoren voor de productie van drugs. De nodige trainingen zullen worden verzorgd ten behoeve van de implementatie van het controlesysteem. In deze zal er nauw worden samengewerkt met de Pharmaceutische Inspectie van het Ministerie van Volksgezondheid en met de relevante rechtshandavingsinstituten.

Bij het ontwikkelen en implementeren van aan drugs gerelateerde wetgeving zal ook moeten worden gelet op de controle-mechanismen die moeten toezien op de naleving van deze wetten.

Interventie gebied 3

Bestrijding van de aan- en doorvoer van drugs en rechtshandhaving

De drugsbestrijding en rechtshandhaving is een primaire aangelegenheid van het Openbaar Ministerie. De inspanningen van de NAR vormen een ondersteuning naar de drugsbestrijding en rechtshandhaving. Het Openbaar Ministerie voert geregeld werkbeprekingen met het Korps Politie Suriname ter vergroting van het resultaat op het gebied van de opsporing en vervolging. In dit kader zullen er ook richtlijnen gegeven worden ter versterking van het eenduidig optreden van de opsporing. Tot de geledingen van de opsporing worden naast het Korps Politie Suriname ook gerekend de Douane en de Militaire Politie.

Binnen het Openbaar Ministerie zullen technieken ontwikkeld worden ten behoeve van een professionele aanpak van de drugscriminaliteit. In dit kader wordt gedacht aan het uitvoeren van undercover-operaties, gecontroleerde aflevering en telefoontap.

De bestrijding van drugs beperkt zich momenteel nog steeds tot het opsporen van de klassieke handelingen die vermeld zijn in de drugswetgeving. Toezicht op en registratie van invoer, doorvoer en bestemming van chemicaliën en precursoren vindt niet plaats omdat er nog geen wetgeving hiervoor aanwezig is. Middels de goedkeuring en inwerkingtreding van de nieuwe wetgevingsproducten op het gebied van het witwassen, de georganiseerde misdaad, de institutionalisering van het Meldpunt Ongebruikelijke Transacties (MOT) en het financieel onderzoeksteam (FOT) kan het drugsprobleem effectiever worden aangepakt.

De medewerking van de gemeenschap met betrekking tot de opsporing van illegale substanties en de arrestatie van drugshandelaren is van cruciaal belang. De rechtshandhavinginstanties die betrokken zijn bij de drugsbestrijding, zoals de Narcotica Brigade van het KPS, de directoraten van douane en accijnzen van het Ministerie van Financien en de Militaire Politie, zullen daarom met hulp van de media trachten middels informatieverstrekking het landelijk bewustzijn te creëren c.q. te vergroten over het belang van opsporing en berechting van drugsdelicten.

Nagegaan moet ook worden in hoeverre de accenten van de rechtshandhaving tegenwoordig niet aan het verschuiven zijn. De aanpak van de drugsgebruiker en diens drugsprobleem ligt op een ander vlak dan de rechtshandhaving en zou dus meer moeten worden gedecriminaliseerd ("de slachtoffer-theorie"). De

drugsmokkelaar en de drugshandelaar daarentegen zouden zwaarder moeten worden bestraft ("de dader-theorie").

Een belangrijke versterking van de rechtshandhaving kan uit de gemeenschap zelf komen. Voorbeelden hiervan zijn "Know your clients" en "Know your customers" campagnes, waarbij verdachte bewegingen, die mogelijk aan drugs zijn gekoppeld, vroegtijdig kunnen worden geïdentificeerd.

Interventie gebied 4

Vermindering van de vraag naar drugs en versterking van de verslavingszorg

Binnen het drugsbeleid van Suriname neemt de preventie een belangrijke plaats in. Het drugspreventiebeleid is over het algemeen gericht op het beschermen van onze samenleving tegen het drugsgebruik, in het bijzonder op de jongeren en scholieren en met speciale aandacht voor specifieke risicogroepen, zoals schoolverlaters, gevangenen, etc. De preventie is niet beperkt tot het gebruik van illegale drugs, maar richt zich ook tegen de gevaren en risico's van legale drugs zoals tabak en alcohol. De preventie wordt in nauwe samenwerking met het Ministerie van Onderwijs, NGO's, service clubs en de private sector uitgevoerd. Bij het uitvoeren van studies naar het drugsgebruik onder de bevolking en speciale risicogroepen zal zoveel mogelijk gebruik worden gemaakt van expertise bij de Universiteit van Suriname, met name het Instituut voor Maatschappij Wetenschappelijk Onderzoek (IMWO).

Primaire preventie (Groene zone)

Op het terrein van de primaire preventie van drugsgebruik zullen zowel in Paramaribo, de districten als het binnenland bewustzijnsverhogende activiteiten betreffende drugs en alcohol worden geïnitieerd. Naast de overheidsorganisaties zullen ook NGO's, religieuze raden, kerkelijke organisaties, het bedrijfsleven, vakbonden, beroeps-verenigingen, de media en gemeenschapsorganisaties (buurtorganisaties) worden verzocht om medeverantwoordelijkheid te nemen bij activiteiten op het gebied van de bewustwording ten aanzien van illegale drugs en hun effecten.

Omdat drugseducatie een permanente activiteit is zal dit steeds besproken worden in nauwe samenwerking met het BAD en relevante groeperingen om verzekerd te zijn van doorlopende aandacht.

Belangrijke gebeurtenissen op de jaarlijkse drugsbestrijdingkalender van de Verenigde Naties, zoals de internationale anti-tabaksdag (31 mei) en de internationale drugsbewustzijnsdag (26 juni) zullen worden aangegrepen voor

bewustzijnsverhogende doeleinden. Er zullen ook nationale gelegenheden worden gecreëerd, bijvoorbeeld door de publicatie van de 6-maandelijke informatie verzameld door SURENDU en door de instelling van een jaarlijkse nationale gebedsdag tegen drugsgebruik voor religieuze organisaties in Suriname. De media is de spil in het verhogen van het bewustzijn van de gemeenschap, vandaar dat de media verder zal worden aangemoedigd om informatie te publiceren over de gevaren van drugs en hun verband met criminaliteit, de verspreiding van HIV en andere ontwikkelingszaken zoals opvoeding en industriële ontwikkeling. Gelet op de veelal negatieve invloed van videobeelden, reclame's e.d. over drugsbende's en jongerengangs op onze jeugd moet nagegaan worden of er geen richtlijnen voor de media op dit punt dienen te worden ontwikkeld.

Bewustwording van de gemeenschap begint al in het vroege onderwijs. Leefregels voor onze kinderen moeten worden ontwikkeld en dit begint al op school. Vandaar dat de primaire preventie zich met haar drugseducatie specifiek richt op scholieren en studenten. Met het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling zal worden afgestemd hoe het nationaal drugsbeleid kan worden geïncorporeerd in scholen. Zo moet het worden gegarandeerd dat het leerplan van het Basic Life Skills Programma specifieke informatie bevat over drugs. Het anti-drugsbeleid op scholen zal verder worden geïnstitutionaliseerd en worden geïmplementeerd vanaf het basisonderwijs tot en met het hoger onderwijs in Suriname.

Het NDMP richt zich met haar preventieve activiteiten tegen drugsgebruik ook op de buitenschoolse jeugd. Het Jeugdparlement, NGO's, jongeren- en buurtorganisaties en ressort- en districtraden zullen worden benaderd om deze groep te helpen om zich te organiseren en om deel te nemen aan recreatieve en beroepsgerichte activiteiten.

Een nauwere samenwerking tussen NGO's onderling leidt tot een effectievere aanpak van de drugsproblematiek in het veld. Gelet op de schaarse krachten moet expertise binnen een NGO beschikbaar worden gesteld aan andere NGO's of buurtorganisaties. Sleutelfiguren kunnen beter door elkaar worden getraind om soortgelijke drugsproblemen te herkennen en aan te pakken.

De overheid zou het werk van NGO's en buurtcentra kunnen ondersteunen door bv. personeel ter beschikking te stellen. Ook het aanwijzen van meer politie wijkmanagers kan preventief werken op drugsgebruik in lokale gemeenschappen. Verder zou het hebben van meer sport- en recreatiemogelijkheden voor de jeugd in achtergestelde buurten een enorm positief effect hebben op de bestrijding van het drugsgebruik in deze buurten.

Het NDMP wil het gedogen van het gebruik van sommige drugs in de samenleving ter discussie stellen. Nationale campagnes, zoals "Tolerantie kan dodelijk zijn", zullen worden gelanceerd.

In dit verband zal ook de kwestie van verkeersongevallen veroorzaakt door alcohol en/of drugsgebruik aan de kaak worden gesteld.

Ook het gebruik van drugs op de werkvloer zal nader belicht worden. In samenwerking met de overheid, bedrijven, werkgevers- en werknemersorganisaties zal drugsgebruik bij werkenden speciale aandacht krijgen. Door gerichte preventiecampagnes en vroege interventies kunnen vele problemen op de werkvloer, hoge ziektekosten en productievermindering ten gevolge van arbeidsverzuim worden voorkomen. Bekeken moet worden in hoeverre een arbeidswettelijke grondslag dan wel een collectieve overeenkomst ten grondslag moet liggen aan corrigerende maatregelen bij geconstateerd drugsgebruik op de werkplek.

Secundaire preventie (Gele zone)

Het NDMP pleit voor het ontwikkelen van vroege interventie bij een beginnend drugsgebruik om latere misbruik te voorkomen, in plaats van te wachten op de fysieke, sociale en emotionele schade die het onvermijdelijk gevolg is van het gebruik van drugs. Dit impliceert dat het publiek zal worden geïnformeerd over haar maatschappelijke verantwoordelijkheid bij het herkennen van drugsgebruik. Er moet een non-tolerante attitude ten opzichte van gebruik van drugs worden ontwikkeld, waar een begeleidende zorg voor de betrokken persoon of de groep aan is gekoppeld.

Het is niet altijd het gezin of de familie die als eerste een mogelijk drugsgebruik opmerkt. Anderen buiten de directe familie van de gebruiker, zoals leerkrachten, winkeliers, obers, kappers, medisch personeel, politie en verkeersfunctionarissen kunnen vaker de eerste signalen van drugsgebruik ontdekken. Voorlichtingsmateriaal in het Surinaams, Nederlands en andere relevante talen over vroege herkenning- en interventiemethoden zal daarom beschikbaar worden gesteld aan de genoemde werkers.

Er zullen speciale voorzieningen worden getroffen om scholieren die beginnen te experimenteren met drugs of het slachtoffer zijn geworden van drugsgebruik vroegtijdig te helpen. Leerkrachten zullen worden getraind om de betreffende scholieren op te sporen en hen te helpen om te stoppen met het gebruik van drugs. Er zullen ook speciale trainingen worden verzorgd om de sociaal-maatschappelijke en/of emotionele problemen te kunnen achterhalen waarom jeugdigen zich aan drugsgebruik schuldig hebben gemaakt (is het stoer gedrag, peer pressure, verzet tegen ouders of omgeving, uitzichtloosheid of iets

anders?). Ook ouders hebben een onmisbare rol te vervullen in het achterhalen van de redenen voor drugsgebruik en in het aanpakken van deze redenen.

In samenwerking met het BAD en NGOs zal een telefonische hulplijn over drugsgebruik en drugsverslaving opgezet worden om informatie te verstrekken aan personen die drugs gebruiken, of aan personen die drugsgebruik in hun omgeving hebben gesignaleerd. Op basis van internationale ervaringen, met name in Nederland, zal worden nagegaan of de hulplijn 24 uur per dag operationeel moet zijn.

De primaire gezondheidszorginstellingen zoals de RGD en Medisch Zending zullen ook een belangrijke rol spelen om drugs- en alcoholgebruikers bewust te maken van de gezondheidsgevaaren van hun gedrag.

Tertiaire preventie (Rode zone)

In Suriname worden verschillende soorten behandelingen en revalidaties geboden door individuen, civil society organizations (CSO's) en specialistische behandelcentra aan mensen die verslaafd zijn aan drugs of alcohol. Het NDMP voorziet in de registratie van dergelijke behandelprogramma's en in de uitwisseling van ervaringen tussen de verschillende hulpverleningsinstellingen.

Om een goede kwaliteit van behandeling van drugsverslaafden te garanderen zijn richtlijnen voor behandeling (behandelstandaarden) geïnitieerd, welke verder zullen worden ontwikkeld.

Jaarlijks zullen er bijscholingscursussen worden georganiseerd over drugs- en alcoholrehabilitatieprogramma's voor de geregistreerde alcohol- en drugsbehandelcentra.

Het NDMP pleit ook sterk voor de behandeling van gedetineerden met drugsproblemen. Technische assistentie zal daarom beschikbaar worden gesteld aan het Ministerie van Justitie en Politie voor de ontwikkeling en uitvoering van behandelprogramma's voor verslaafde gevangenen.

Nagegaan moet worden of wettelijke mogelijkheden moeten worden gecreëerd om drugsverslaafden te verplichten om hulpverleningsprogramma's te ondergaan.

Om duurzame onthouding en een verder drugsvrij leven te ondersteunen erkent het NDMP het belang van nazorg middels zelfhulp en/of steungroepen. De steungroepen zullen worden geregistreerd bij de erkende drugs- en alcohol behandelcentra. Behandelde ex-verslaafden zullen worden aangemoedigd om deze steungroepen te bezoeken.

Naast de aandacht voor de drugsverslaafden zal er ook meer aandacht besteed moeten worden aan de ouders en de omgeving van jonge drugsgebruikers. De liefde van ouders kan een bijzonder stimulerende rol uitoefenen op drugsgebruikers om van hun verslaving af te komen.

Verslavingszorg wordt voor het grootste deel verleend door NGO's, die allemaal met gebrekkige financiële middelen kampen. Maar ook de overheid heeft een belangrijke verantwoordelijkheid in de verslavingszorg. De overheid zou de behandelcentra van NGO's kunnen bijstaan in de vorm van subsidies, betaling van lonen van personeel of andersoortige ondersteuning om het aanbod en de kwaliteit van de dienstverlening uit te kunnen breiden.

Interventie gebied 5

Speciale voorzieningen voor verslaafde daklozen en commerciële sekswerkers

Verslaafde daklozen, meestal cocaïne-verslaafden, zijn een berucht gezicht in de steden van het Caraïbisch Gebied, zo ook in Suriname. Zij worden gezien als overlast, brengen zichzelf en het verkeer in gevaar en worden geassocieerd met criminele handelingen.

Het BDT biedt, in samenwerking met het PCS, de verslaafde daklozen basiszorg (brood, bad, kleding en bed). Op korte termijn zal de kwaliteit en de omvang van de zorg worden uitgebreid. Er komen twee nieuwe voorzieningen, één in de stad en één buiten de stad. Verslaafde daklozen die succesvol behandeld zijn tegen hun verslaving kunnen hierna een resocialisatieprogramma volgen dat hen helpt terug te keren in de maatschappij.

Commerciële sekswerkers worden voornamelijk opgevangen door de Stichting Maxi Linder Associatie. De medewerkers van deze organisatie zullen een cursus over drugspreventie en drugsbehandeling krijgen, zodat zij die informatie aan de doelgroep kunnen doorgeven. Daarnaast zal er in samenwerking met alle betrokken organisaties (NAP, Stichting Maxi Linder Associatie enz.) regelmatig campagnes worden gevoerd om commerciële sekswerkers te wijzen op de risico's en gevolgen van drugsgebruik.

Interventiegebied 6

Het verband tussen drugsgebruik en HIV/AIDS

Volgens het "Nationaal Strategisch Plan voor een multi-sectorale aanpak van HIV/AIDS in Suriname 2004 – 2008" staat het Caraïbisch gebied, na Sub-Sahara Afrika, momenteel op de tweede plaats van de gebieden met de hoogste percentages HIV geïnfecteerden. Naar schatting lopen er in Suriname meer dan 2.500 personen met HIV rond. Het overgrote deel is besmet geraakt door seksuele contacten. Er bestaat veel anekdotisch materiaal dat veronderstelt dat het gebruik van drugs medeverantwoordelijk kan worden gesteld voor de

verspreiding van de HIV infectie doordat mensen na gebruik van drugs vaker onbeschermd seks met verschillende sekspartners hebben.

Het NDMP bepleit de uitvoering van kwalitatief en kwantitatief onderzoek naar de relatie tussen drugsgebruik en HIV/AIDS. Op dit terrein zal er worden samengewerkt met het NAP.

Interventie gebied 7

Regionale, continentale en internationale samenwerking bij de drugsbestrijding

De bestaande verdragen van internationale organisaties en de diverse bilaterale drugsbestrijdingprotocollen vormen de noodzakelijke grondslag voor internationale samenwerking in de strijd tegen drugs, en daarmee grensoverschrijdende criminaliteit. Het NDMP roept op tot samenwerking op regionaal, continentaal en mondiaal niveau bij de drugsbestrijdingactiviteiten.

Suriname zal haar contacten met internationale anti-drugs organisaties als CICAD/OAS, INCB, UNODC, CARICOM, INTERPOL, HONLEA/VN en CFATF intensiveren. Suriname zal eveneens met landen in de regio samenwerkingsverbanden moeten aangaan teneinde een forum te creëren voor geregeld overleg teneinde de drugsinvoer drastisch terug te dringen. Hierbij zal Suriname regelmatig rapporteren aan deze organisaties over verzamelde informatie, trends en voortgang op het gebied van de aanpak van de drugsproblematiek in Suriname. Suriname zal de aanbevelingen van deze organisaties zoveel als mogelijk overnemen in haar beleid en deze implementeren. De communicatie over internationale activiteiten en vergaderingen zal worden verbeterd om optimale deelname van Suriname te bevorderen.

Met betrekking tot de gezamenlijke inspanningen van de Caraïbische regio bij het verminderen van het aanbod en doorvoer van drugs door dit gebied zal de ordehandhaving en gerechtelijke samenwerking met de landen van deze regio worden verhoogd. Suriname zal de totstandkoming van de regionale maritieme drugsovereenkomst in de Caraïbische regio ondersteunen. De Rivierpolitie en de Marine zullen i.s.m. andere ondersteunende diensten de operationele maritieme rechtshandhaving ter hand nemen en regelmatig controle uit oefenen op de binnenkomende en uitgaande vaartuigen.

Op basis van het Raamverdrag gesloten tussen Suriname en Nederland zullen beide landen nauwer met elkaar samenwerken om de grensoverschrijdende drugscriminaliteit effectiever aan te pakken, hetgeen al tot uiting is gekomen door de samenwerkingsovereenkomst tussen Suriname en Nederland op het

gebied van de drugsbestrijding. Het Rechtshulpverdrag met Nederland zal voor wat betreft drugsbestrijding in volle omvang en reikwijdte ondersteund worden.

De samenwerking met de VSA op het gebied van drugsbestrijding zal worden uitgebreid. In dit kader wordt de geplande vestiging van een kantoor van de Amerikaanse Drug Enforcement Agency (DEA) in Suriname toegejuicht. Suriname zal de maritieme rechtshandhavingsovereenkomst met de VSA implementeren met technische bijstand van de VSA.

Suriname zal de gesloten bilaterale anti-drugsverdragen met Guyana, Brazilië, Venezuela en Columbia implementeren middels het instellen van Joint Working Groups voor de uitvoering van de drugsverdragen en gezamenlijke anti-drugsoperaties. In dit kader hebben Suriname en Guyana al beleidsmechanismen ontwikkeld ter implementatie van de samenwerkingsovereenkomst. Suriname en Frans-Guyana zijn begonnen met informele samenwerkingsvormen. Deze samenwerkingsvorm zal geformaliseerd worden middels een samenwerkingsverdrag met Frankrijk.

Waar nodig en mogelijk zal Suriname nieuwe bilaterale anti-drugs-samenwerkingsvormen aangaan met overige landen.

Hoofdstuk 4   Uitvoering van het Nationaal Drugs Master Plan

In dit hoofdstuk worden de beleidsuitgangspunten, het brede draagvlak bij de beleidsuitvoering, de uitvoeringsstrategie, de projecten alsmede de regels die daarbij gelden beschreven.

4.1   Beleidsuitgangspunten

Om het drugsbeleid van Suriname succesvol uit te voeren worden de volgende beleidsuitgangspunten gehanteerd:

- a. Het drugsbeleid zal het karakter van nationaal beleid hebben en zal een integraal onderdeel vormen van het totale ontwikkelingsbeleid van Suriname op korte en (middel)lange termijn.
- b. De Regering zal binnen haar mogelijkheden know-how, materiaal, materieel en financiële middelen vrijmaken om het drugsbeleid te kunnen uitvoeren.
- c. Bij de uitvoering van het drugsbeleid zal het nationaal gezag over het gehele Surinaamse territorium gelden door o.a. het inschakelen van alle landelijke overheidsonderdelen uitgerust met wettelijke bevoegdheden.
- d. Binnen de samenleving zal een breed draagvlak worden gecreëerd voor de effectieve uitvoering van het drugsbeleid.
- e. Suriname zal zich ontvankelijk stellen voor bijstand van nationale en internationale donoren bij de uitvoering van het drugsbeleid.

4.2   Breed draagvlak bij de uitvoering

Om de uitvoerbaarheid van het NDMP mogelijk te maken zal er een breed draagvlak gecreëerd worden binnen zowel de overheid als de samenleving. Middels seminars en workshops zullen alle relevante functionele groepen in de gelegenheid gesteld worden om hun visie te geven m.b.t. de inhoud, de maatregelen en de prioriteiten van het drugsbeleid. De visies zullen in de vorm van aanbevelingen aangeboden worden aan de Regering ter ondersteuning van het NDMP.

4.3 Uitvoeringsstrategie

De uitvoering van het NDMP zal zoveel mogelijk projectmatig geschieden onder centrale coördinatie van de NAR. De beleidsmaatregelen zullen in projectvorm omschreven worden, waarbij de projectformulering gebaseerd zal zijn op de actuele probleembeschrijving, de omschrijving van de doelstelling, het plan van aanpak, een activiteitenplan, de tijdsplanning en de inspanningen van de instituten die belast zullen worden met de uitvoering van het plan. De projectuitvoering zal plaatsvinden op basis van prioriteitsstelling, uitvoerbaarheid en haalbaarheid van het project, met in achtneming van de beschikbaarheid aan human resources en middelen om het project uit te voeren. Elk project zal afzonderlijk begroot worden, waarbij de Regering binnen haar mogelijkheden financiën en middelen zal vrijmaken om de uitvoering van het project mogelijk te maken. De mogelijkheid van bijstand van nationale of internationale donoren zal ingebouwd worden.

Per project zullen er parameters en criteria aangegeven worden om de projectactiviteiten te monitoren en te evalueren en de effecten en de projectresultaten te meten.

Alle projecten zullen gemonitord worden door de NAR in samenwerking met de projectgroep c.q. de werkgroep die belast is met de uitvoering van het betreffend project.

Alle projecten zullen in samenhang met en in relatie tot elkaar uitgevoerd worden om zodoende efficiëntie-, effectiviteit- en energieverliezen tot een minimum te beperken.

4.4 Actieplan voor de uitvoering

Het NDMP zal middels een Actieplan uitgevoerd worden. Het Actieplan omvat te volgende punten:

Adoptie van het NDMP

1. Na formele adoptie van het NDMP door de Raad van Ministers zal dit worden verspreid onder alle relevante groeperingen in het gehele land.

Organisatie van de implementatie

2. In samenwerking met alle stakeholders zullen gedetailleerde jaarplannen worden ontwikkeld, waarin activiteiten, tijdschema's en budgetten voor de implementatie van de verschillende strategieën van het NDMP zullen zijn uitgewerkt.
3. Binnen elke sector alwaar de activiteiten uitgevoerd worden zal er een werkgroep gevormd worden die belast zal zijn met de feitelijke monitoring van de desbetreffende activiteiten. De werkgroepen zullen

een multidisciplinaire samenstelling hebben, bestaande uit deskundigen van de overheid, NGO's en particuliere instellingen.

Uitvoering van activiteiten

4. De geplande activiteiten zullen op basis van prioriteitsstelling en in logische samenhang met elkaar uitgevoerd worden.
5. De activiteiten zullen in projectdossiervorm beschreven worden met elk een eigen budget en een stappenplan.

Donorbijstand

6. Potentiele donoren zullen worden benaderd voor het financieren en ondersteunen van projecten in het kader van het nationaal drugsbeleid van Suriname.
7. Per project en per sector zal de financiële inspanning van zowel Suriname als van de donor aangegeven worden.
8. Aanbevelingen van internationale organisaties op basis van multilaterale evaluatie van het internationaal drugsbeleid zullen zoveel mogelijk worden geïmplementeerd.

4.5 Benodigd budget

Het totaal budget benodigd voor de uitvoering van het NDMP is nog niet vastgesteld, maar zal gebaseerd zijn op de verschillende budgetten behorende bij de projectactiviteiten per sector. Zoveel als mogelijk zullen de financiële middelen uit eigen inspanningen worden verkregen. Daarnaast zullen mogelijkheden voor internationale steun worden benut om voldoende middelen te verzamelen om de doelstellingen van het NDMP te realiseren.

Globaal zijn de volgende budgetten reeds geïdentificeerd:

Interventiegebied	Item	Periode	Financiering	Bedrag
Nationale coördinatie en monitoring	NAR-begroting	2006	Overheid	SRD 158.777
Nationale coördinatie en monitoring	Onderzoek naar landelijke drugsconsumptie	2006 - 2007	OAS-CICAD	USD 27,500
Nationale coördinatie en monitoring	Onderzoek naar drugsgebruik in gevangnissen	2006	OAS-CICAD	USD 2,500
Ontwikkelen van drugswetgeving	Wet op chemische substanties	2006 - 2007	OAS-CICAD	USD 6,000
Bestrijding van aanvoer van drugs	Opzetten Supply Network	2006	OAS-CICAD	USD 6,500
Bestrijding van vraag naar drugs	Drugs Demand Reduction	2006 - 2007	Europese Unie	SRD 900.000
Bestrijding van vraag naar drugs	Steun voor implementeren van Minimum Standaarden	2006 - 2007	OAS-CICAD	USD 8,000

BIJLAGE

Het Nationaal Drugs Master Plan 2006 – 2010 in tabelvorm

Interventie gebied 1: Nationale coördinatie en monitoring van de implementatie van het Nationaal Drug Master Plan

Het treffen van organisatorische en infrastructurele maatregelen ter versterking van instituten belast met de aanpak van de drugsproblematiek en het effectief coördineren van de uitvoering van het Nationaal Drugs Master Plan.				
Doelstelling	Activiteiten	Doelgroepen	Uivoerende instanties	Indicator
De efficiënte coördinatie van de integrale implementatie van het NDMP met gegarandeerde politieke en maatschappelijke steun	<ul style="list-style-type: none"> - Het regelmatig monitoren van de implementatie van het NDMP tijdens NAR bijeenkomsten - Het activeren van het Uitvoerend Bureau van de NAR - Het implementeren van functionerende DDR en DSR netwerken - Het 6-maandelijks samenstellen van het SURENDU verslag - Het jaarlijkse rapporteren aan de Regering 	<ul style="list-style-type: none"> - Burgers - Media - Dienstverleners - NAR leden - Medewerkers van het Uitvoerend Bureau - Politici 	<ul style="list-style-type: none"> - NAR - Uitvoerend Bureau van de NAR 	<ul style="list-style-type: none"> - NAR Rapporten - SURENDU rapportages DDR en DSR verslagen van netwerk bijeenkomsten - Jaarlijkse rapporten voor de Assemblee

Interventie gebied 2: Ontwikkelen en implementeren van relevante wetgeving op het gebied van drugsbestrijding en drugsgerelateerde criminaliteit

De ontwikkeling en implementatie van relevante wetgeving inzake drugscontrole, inclusief de mobilisering van ondersteuning voor de ontwikkeling van wetgeving om drugsgerelateerde criminele activiteiten te bestrijden				
Doelstelling	Activiteiten	Doelgroepen	Uitvoerende instanties	Indicator
Ontwikkelen, moderniseren en implementeren van wetgeving die relevant is voor de drugsbestrijding, zodat het geschikt is om de drugshandel, en het misbruik van illegale drugs, georganiseerde misdaad, geldwitwassen en corruptie aan te pakken en om controle te houden op precursoren	<ul style="list-style-type: none"> • Het regelmatig evalueren en waar nodig aanpassen van wetgeving op het gebied van: <ul style="list-style-type: none"> - Verdovende Middelen - bestrijding van geld witwassen - drugsgerelateerde criminaliteit - de bescherming van getuigen - strafbaarstelling van rechtspersonen - bestrijding van de georganiseerde misdaad en criminele organisaties • Het evalueren en waar nodig aanpassen van de internationale rechtshulpverdragen • Het ontwikkelen van een wetsvoorstel inzake controle op chemicaliën en precursoren 	<ul style="list-style-type: none"> - Burgers - Media - Dienstverleners - NAR leden - Medewerkers van het Uitvoerend Bureau - Politici 	<ul style="list-style-type: none"> - NAR - Uitvoerend Bureau van de NAR - Ministerie van Justitie en Politie (wetgevers) 	<ul style="list-style-type: none"> - NAR Rapporten - SURENDU rapportages DDR en DSR verslagen van netwerk bijeenkomsten - Jaarlijkse rapporten voor de Regering - Relevante gemoderniseerde wetten

Interventie gebied 3: Bestrijding van de aan- en doorvoer van drugs en rechtshandhaving

Het treffen van maatregelen om het aanbod van drugs in Suriname en de doorvoer van drugs via Suriname zichtbaar te doen afnemen, inclusief de verbetering van wetstoepassing in dit verband.				
Doelstelling	Activiteiten	Doelgroepen	Uitvoerende instanties	Indicator
Effectievere opsporing en inbeslagname van drugs, chemicalien en precursoren	<ul style="list-style-type: none"> - Het trainen van rechtshandavingsinstanties en instanties belast met de bestrijding van geld witwassen. - Het inbeslagname van transportmiddelen - Het inzetten van de Narcotica Brigade in de gemeenschap - Het initiëren van gemeenschaps- en mediacampagnes over de effecten van drugsgebruik - Het trainen van aanklagers en rechters in drugsgerelateerde zaken - Het instellen van een orgaan dat controle houdt op precursoren 	<ul style="list-style-type: none"> - Burgers - Media - Politie - Defensie - Douane - Immigratie - Militaire Politie - Aanklagers - Rechters 	<ul style="list-style-type: none"> - NAR - Uitvoerend Bureau van de NAR - Ministerie van Justitie en Politie - Ministerie van Defensie - Ministerie van Volksgezondheid 	<ul style="list-style-type: none"> - NAR Rapporten - Drugs Supply Reduction rapportages - Trainingsverslagen van de politie - Politie statistieken over hoeveelheden in beslag genomen drugs

Interventie gebied 4: Vermindering van de vraag naar drugs en versterking van de verslavingszorg

Het treffen van maatregelen om de vraag naar drugs effectief te doen afnemen, waarbij drugspreventie een belangrijke plaats inneemt				
Doelstelling	Activiteiten	Doelgroepen	Uitvoerende instanties	Indicator
<p>Primaire preventie: (Maatregelen op het terrein van de drugseducatie en het bewustzijn t.a.v. drugs)</p> <p>Het verhogen van het bewustzijn in de samenleving t.a.v. drugs door de media en CSO's</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Het mobiliseren van de publieke en private media, vakorganisaties, religieuze organisaties, NGO's, CSO's (inclusief buurtorganisaties) om samen te werken en primaire verantwoordelijkheid te nemen bij de bewustmaking van de gevolgen van illegal drugsgebruik - Het versterken van het Ministerie van Onderwijs (BLS) om de schooljeugd voor te lichten over cannabis, mandrax, crack-cocaïne en amfetamine. - Het verbeteren van de drugsvoorlichting aan de buitenschoolse jeugd. 	<ul style="list-style-type: none"> - Alle burgers - Media - Dienstverleners - Schoolkinderen - Buitenschoolse jeugd 	<ul style="list-style-type: none"> - NAR - Uitvoerend Bureau van de NAR - BAD - Basic Life Skills - St. Kick the Habit - Media - Jongeren- en buurt-organisaties - Het Jeugdparlement - Ressort- en districts-raden 	<ul style="list-style-type: none"> - NAR rapporten - DDR en DSR verslagen van network bijeenkomsten - Jaarlijkse verslagen aan de Regering - Trainingsverslagen van BAD en Basic Life Skills

Interventie gebied 4: Vermindering van de vraag naar drugs en versterking van de verslavingszorg (vervolg)

Het treffen van maatregelen om de vraag naar drugs effectief te doen afnemen, waarbij drugspreventie een belangrijke plaats inneemt				
Doelstelling	Activiteiten	Doelgroepen	Uitvoerende instanties	Indicator
<p>Secundaire preventie: (vroegge en sociale interventies) De samenleving, maar vooral leerkrachten, verpleegsters, politie, winkeliers, enz. zijn voorgelicht en geïnformeerd over hun verantwoordelijkheid en hoe er moet worden omgegaan met de vernietigende invloed van drugsgebruik.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Het verhogen van het bewustzijn van de samenleving dat individuen, groepen en de samenleving als geheel een niet tolerante houding kunnen hebben t.a.v. drugsgebruik zonder de zorg voor het individu uit het oog te verliezen - Het trainen van de politie, verpleegkundigen, winkeliers in het bewustmaken van gebruikers van hun gebruik - Het geven van kennis en vaardigheden aan docenten om studenten met drugs- en alcoholproblemen te herkennen en om ze te kunnen helpen of doorverwijzen - Het opzetten van een drugshulplijn 	<ul style="list-style-type: none"> - Alle burgers - Media - Dienstverleners - Politieagenten - Verpleegkundigen - Leerkrachten - Schoolkinderen - Studenten - Buitenschoolse jeugd 	<ul style="list-style-type: none"> - NAR - Uitvoerend Bureau van de NAR - Media - BAD - PCS - Politie Opleidings Centrum - COVAB - RGD - Medische Zending - NGO's - Narcotica Brigade - Justitiele Kinder Bescherming 	<ul style="list-style-type: none"> - NAR rapporten - DDR en DSR verslagen van netwerk bijeenkomsten - Jaarlijkse verslagen aan de Regering - Trainingsverslagen van BAD en Basic Life Skills

Interventie gebied 4: Vermindering van de vraag naar drugs en versterking van de verslavingszorg (vervolg)

Het treffen van maatregelen om de vraag naar drugs effectief te doen afnemen, waarbij drugspreventie een belangrijke plaats inneemt				
Doelstelling	Activiteiten	Doelgroepen	Uitvoerende instanties	Indicator
<p>Tertiaire preventie: (Behandeling, rehabilitatie en nazorg) Het registreren van drugbehandeling- en rehabilitatieprogramma's bij de NAR, het monitoren van behandelstandaarden, het centraal registreren van cliënten en het vestigen van nazorg en zelfhulpgroepen in de behandelcentra.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Het uitbreiden van behandelingsfaciliteiten voor jeugdigen, vrouwen en gevangenen - Het registreren van behandelingsprogramma's voor drugsverslaafden - Het vaststellen en monitoren van minimum standaarden voor behandeling van drugsverslaafden - Het bijhouden van een centraal register voor cliënten die in behandeling zijn - Het vestigen en onderhouden van nazorg- en zelfhulpgroepen in de behandelcentra voor het rehabiliteren van drugsverslaafden - Het houden van jaarlijkse opfriscursussen voor behandelaars 	<ul style="list-style-type: none"> - Drugsverslaafden - Dienstverleners - Drugshulpverleners - Verslaafden in gevangenissen 	<ul style="list-style-type: none"> - NAR - Uitvoerend Bureau van de NAR - Ministerie van Volksgezondheid - PCS - NGOs die drugsverslaafden behandelen - Justitiële Kinder Bescherming - Gevangenissen 	<ul style="list-style-type: none"> - NAR rapporten - DDR en DSR verslagen van netwerk bijeenkomsten - Jaarlijkse verslagen aan de Regering - Trainingsverslagen van BAD en Basic Life Skills - Trainingsverslagen van PCS en de NGO behandelcentra - Centraal register van cliënten die in behandeling zijn

Interventie gebied 5: Speciale voorzieningen voor verslaafde daklozen en commerciële sekswerkers

Het treffen van speciale voorzorgmaatregelen m.b.t. kwetsbare groepen: Straat drugsgebruikers en seks werkers ("Harm reduction")				
Doelstelling	Activiteiten	Doelgroepen	Uitvoerende instanties	Indicator
Het behandelen en resocialiseren van verslaafde dak- en thuislozen en commerciële sekswerkers	<ul style="list-style-type: none"> - Het vestigen van laagdrempelige opvangfaciliteiten voor dak- en thuislozen en commerciële sekswerkers - Het registreren van dak- en thuislozen door de St. BDT - Het uitvoeren van medisch-psychiatrisch onderzoek van dak- en thuislozen - Het geven van drugsvoorlichting gericht op commerciële sekswerkers - Het trainen van personeel van St. BDT en St. Maxi Linder Associatie 	<ul style="list-style-type: none"> - Alle daklozen - Alle commerciële sekswerkers - Dienstverleners - Personeel van St. BDT en St. Maxi Linder Associatie 	<ul style="list-style-type: none"> - NAR - Uitvoerend Bureau van de NAR - PCS - NGOs betrokken bij de behandeling van verslaafden en commerciële sekswerkers 	<ul style="list-style-type: none"> - NAR rapporten - DDR verslagen van netwerk bijeenkomsten - Trainingsverslagen van het PCS, St. BDT en St. Maxi Linder Associatie - Centraal register voor St. BDT en cliënten van St. Maxi Linder Associatie

Interventiegebied 6: Verband tussen drugsgebruik en HIV/AIDS

Het treffen van maatregelen om de associatie tussen alcohol en drugsgebruik (AAD) en HIV/AIDS tegen te gaan				
Doelstelling	Activiteiten	Doelgroepen	Uitvoerende instanties	Indicator
Het tegengaan van de verspreiding van HIV door de samenleving bewust te maken van het verband tussen AAD en HIV	<ul style="list-style-type: none"> - Het verzamelen van anecdotisch / kwalitatieve en kwantitatieve informatie over de relatie tussen drugsgebruik en HIV - Het schenken van aandacht voor de relatie tussen drugsgebruik en HIV in alle AIDS voorlichtings-campagnes - Het waarschuwen voor de risico's die onbeschermd seks als gevolg van drugsgebruik met zich meebrengt - Het introduceren van het buddy-systeem onder jongeren als er sprake is van alcohol en drugsgebruik 	<ul style="list-style-type: none"> - Alle burgers - Alle drugsverslaafden 	<ul style="list-style-type: none"> - NAR - Uitvoerend Bureau van de NAR - PCS - NGOs betrokken bij de behandeling van verslaafden - NAP - RGD - Medische Zending - Stichting BDT - Stichting Maxi Linder Associatie - Stichting Lobi - Stichting WIN 	<ul style="list-style-type: none"> - NAR rapporten - DDR verslagen van netwerk bijeenkomsten - Jaarlijkse verslagen aan de Regering - Jaarlijkse rapporten van het NAP

Interventiegebied 7: Regionale, continentale en internationale samenwerking bij de drugsbestrijding

Het treffen van maatregelen ter bevordering van regionale, continentale en internationale samenwerking in drugspreventie en bestrijding.				
Doelstelling	Activiteiten	Doelgroepen	Uitvoerende instanties	Indicator
Het verbeteren van de regionale, continentale en internationale samenwerking bij de drugspreventie en bestrijding	<ul style="list-style-type: none"> - Het bevorderen van en faciliteren bij drugscontrole-activiteiten op regionaal, continentaal en internationaal niveau - Het beschermen van regionale en internationale rechtshandhaving en juridische samenwerking bij de drugsbestrijding en daaraan gerelateerde zaken. 	<ul style="list-style-type: none"> - CARICOM - OAS - UNODC 	<ul style="list-style-type: none"> - NAR - Uitvoerend Bureau van de NAR - Ministerie van Buitenlandse Zaken - Ministerie van Justitie en Politie - Openbaar Ministerie - KPS - NGO's 	<ul style="list-style-type: none"> - NAR rapporten - KPS rapporten - Jaarlijkse rapporten aan de Regering - Voorbereiden en voorleggen van rapporten aan OAS (CICAD-MEM), CARICOM en UNODC